

SAKU VALLAVOLIKOGU

OTSUS

**Harju maakonnaplaneeringu maavarade teemaplaneeringu
ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu
kooskõlastamata jätmine**

EELNÕU

Saku

16. oktoober 2025 nr

Otsus võetakse vastu planeerimisseaduse 65 lõike 1 ja Saku Vallavolikogu 18.05.2017. a määruse nr 3 „Ehitus- ja planeerimisvaldkonna korraldamine Saku vallas“ § 2 punkti 6 alusel.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on esitanud Saku vallale kooskõlastamiseks ja arvamuse andmiseks Harju maakonnaplaneeringu maavarade teemaplaneeringu (edaspidi teemaplaneering) ja selle keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH) aruande. Planeeringumaterjalid koos lisadega on kättesaadavad teemaplaneeringu veebilehel <https://riigiplaneering.ee/maakonnaplaneeringud/harju-maakonna-maavarade-teemaplaneering/dokumendid#kooskolastamine>

Planeeringuala on terve Harju maakond. Teemaplaneeringu koostamise eesmärk on olnud koostöös kohalike omavalitsuste ja kogukondadega kaardistada ning kokku leppida alad ehitusmaavarade uurimiseks ja kaevandamiseks. Sellega panustatakse ehitusmaavarade varustuskindluse tagamisse aastani 2050. Samuti seatakse planeeringuga tingimused kaevandamisega seotud tegevuste võimalike mõjude leevendamiseks ja karjäärade korraldamiseks.

Saku vald on tutvunud teemaplaneeringu ja KSH materjalidega. Saku Vallavalitsus on varasemalt 13.05.2025. a kirjaga nr 7-7/743-2 esitanud omapoolsed ettepanekud ja vastuväited avalikul väljapanekul olnud eelnõudele. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on 16.06.2025. a kirjaga nr 13-2/1403-58 esitanud omapoolsed selgitused ja vastused. Kokkuvõtvalt pole enamuste Saku valla ettepanekutega ja vastuväidetega nõustunud. Meie pole omakorda nõus esitatud teemaplaneeringu lahendusega. Toome siinkohal välja punktid, mille osas Saku vald ei nõustu teemaplaneeringu ja KSH eelnõudega.

- Oleme korduvalt viidanud Saku Vallavalitsuse ning Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalameti tellimisel Maves OÜ poolt koostatud tööle „Tallinn-Saku liivamaardla kaevandamise suundumuste uuring“. Nimeliselt pole seda tööd välja toodud ei teemaplaneeringus ega ka KSH aruandes. See on sedavõrd oluline uuring, et seda peab konkreetselt kajastama ja sellele viite tegema.
- Teemaplaneeringu seletuskirja punktis 3.2.1. on Männiku piirkonna osas seatud tingimuseks, et *vajadus on kogu ala hõlmava hüdrokeoloogilise kompleksuuringu järele, et välja selgitada kaevandamise kumulatiivne mõju põhjaveele ja vee alt kaevandamise võimalikkus*. Rõhutame, et lisaks praegusele tingimusele peab olema seatud järgmine täpsustav sõnastus: **Vajalik on kogu maardla ala hõlmav 3–5 aastane veetasemete ja vooluhulkade seire läbiviimine (sest lühiajalisemalt ei ole võimalik adekvaatset informatsiooni hankida) ja vastav mudeldamine ning järelduste tegemine.** Seni tehtud üksikud veetasemete (aga mitte vooluhulkade) mõõtmised ei anna võimalust saada piirkonna veebilansist süstemaatilist ülevaadet. Ka

sellise info põhjal on võimalik koostada kogu ala kirjeldav mudel, aga hüplike alusandmete tõttu oleks mudeli määramatus väga suur. Mida täpsemad on sisendandmed, seda täpsem on prognoos. Nimelt viidi Mavese töös järvede veetasemete säilimise hindamiseks läbi hüdrogeoloogiline mudeldamine. Mudeldamisel selgus, et puuduvad piisavalt head sisendandmed kindlate järelduste tegemiseks. Ei ole garanteeritud uute lubade väljastamisega kaevandusalade laiendamisel selline veebilanss, mis tagaks järvede säilimise. Vastavalt nimetatud tööle ei saa lubada uut veealust kaevandamist vähemalt seni, kuni seire ja mudeldamise tulemused on valmis. Mudeldamiseks tuleb teostada kogu kaevandamisalal veebilansi mõõtmisi minimaalselt kolme, soovitatavalt aga viie aasta jooksul. Mõõtmisandmete põhjal on võimalik arvutada ala usaldusväärsem veebilanss ja otsustada uute lubade väljastamise üle. Seire eesmärgiks on veevarude säilitamine ja väljapoole järvede valgala filtratsiooni vältimine. Hetkel on moodustatud töögrupp, kes selle küsimusega tegeleb. Juhime tähelepanu, et tegemist peab olema kogu maardla ala hõlmava ühtse seirega (st taolist kumulatiivset mõju ei saa hinnata üksikute mäeeraldiste ja neid hõlmava eksperthinnangu/uuringu/KMH kaudu ja enne seda veealuseid varusid hõlmavad lubade väljastamised/muutmised pole võimalikud. Me ei välista edasisi veealuseid kaevandamisi Tallinna-Saku maardla piirkonnas, kuid läheb aega, enne kui seiretulemused teada ja ohutus tagatud. Antud teemaplaneeringu sõnastust tuleks täiendada, et oleks üheselt arusaadav, et tegu peab olema 3–5 aasta pikkuse seirega, mille tulemusel on võimalik järeldusi teha. Reaalne olukord on näidanud, kus kaevandajad üritavad üksiku eksperthinnanguga (nt Liivalaia 4 kaevandamisloa muutmise taotlus) või KMH (nt Männiku XXII kaevandamisloa taotlus) läbiviimisega olukorda lahendada. Praegune teemaplaneeringu sõnastus ei ole seega piisavalt konkreetne.

- KSH aruandes puudub üldlõike viide teemaplaneeringu punktis 3.2.1. välja toodud kompleksuuringu tingimusele. KSH aruandes tuleb analüüsida kavandatava tegevuse mõju ja leevendusmeetmeid. Jääb arusaamatuks, miks KSH seda teemat üldse ei käsitle. KSH aruanne on see dokument, kust just leevendusmeetmed peaksid üle tulema planeeringusse. Seega on KSH aruanne selles osas puudulik.
- Riigi huviga alaks on Saku vallas määratud ka Tallinna-Saku maanteest ehk nn Männiku maanteest läänesuunas asuv ala nimetusega Männiku 3. Peame jätkuvalt hädavajalikuks see ala riigi huviga alade hulgast välja arvata, sest Saku vald ei ole sellega nõus. Saku Vallavolikogu on oma 20.06.2024. a otsusega nr 22 varasemalt antud alal kaevandamisest juba keeldunud. Kõnealune ala asub rohevõrgustikus, mille puhul on tegemist ka väga olulise kohaliku elu küsimusega. Rohevõrgustiku alade säilitamine seondub otseselt Saku valla elanike tervise ja heaoluga. Rohevõrgustiku looduslikke alasid kasutatakse valla elanike poolt nii sportimiseks kui ka puhkamiseks vms rekreatiivsetel eesmärkidel. Konkreetne ala on nii Saku aleviku kui ka Tammemäe ja Männiku küla elanike hulgas populaarne puhkekoht ja aktiivses kasutuses olev mets. Senikaua kuni olemasolevad karjäärid pole enamuses elanikele kasutamiseks avatud ja rekreatsioonivõimalusi pakutud, ei saa uute alade hõivamist kaevandajate poolt lubada. Juhime tähelepanu, et senini on kaevandamine siiski toimunud maanteest idapool ja läänepoolse tulek on sisuliselt uue kaevandamisala loomine. Kohalike Saku valla ja eelkõige Tammemäe ja Männiku küla elanike jaoks ei ole see talutav ja selle kohta on kohalikud elanikud ka kirjaliku vastuseisu esitanud, mis on Männiku XXI ja Männiku XXIV keskkonnala menetluste alt leitav. Kui nn Männiku 3 jääb riigi huviga alaks, siis peale teemaplaneeringu kehtestamist on kaevandaja kindlasti huvitatud koheselt ala kasutusele võtmisest. See aga läheb omakorda vastuollu Saku valla kindla sooviga, et enne uute alade kasutusevõttu oleks suur osa olemasolevatest praegustest kaevandamisaladest korrastatud. Lisaks on riigi huviga ala puhul kohalikul omavalitsusel väga raske kohalikele elanikkonnale kasulikke tingimusi kaevandajaga

kokku leppida, sest riigi huviga ala puhul ei ole kaevandajal enam huvi kohalikule omavalitsusele vastu tulla ja mõistlikke kokkuleppeid saavutada. Ehk siis põhimõtteks on, et riigi huviga alal saab nagunii kaevandada ja ettevõttel pole motivatsiooni kohalikele elanike vastu tulla. Sellise olukorra vältimiseks ei ole Saku vald nõus, et Männiku 3 on määratud riigi huviga alaks. Siin piirkonnas on piisavalt riigi huviga alasid määratud ja ka praegu toimub aktiivne kaevandamine. Igasugune uue ala hõivamine peab olema koostöös kohalikega läbi räägitud ja mõlemale osapoolle aktsepteeritav. Saku vald peab seisma kohalike elanike huvide eest ja seda on riigi huviga määratud ala puhul peale teemaplaneeringu kehtestamist sisuliselt võimatu teha. Mõistame, et kaevandamine on vajalik, kuid see ei pea toimuma suurel alal üheaegselt ja kohe. Kuna Männiku 3 ala on avalikusele vägagi nähtavas ja kasutatavas kohas ja tegemist on peamise sissesõiduga Sakku, siis soovime, et sinne kaevandamine toimuks mõistlikult ning kohalikega kokkulepitud ajal ja tingimustel. Lisaks on selle ala kasutuselevõtt väga suure mõjuga Tammemäe küla elanike liiklemisele. Praegune teedevõrk ei võtaks seda koormust selliselt vastu, et ka kohalikud elanikud saaksid ohutult koduteed kasutada.

- Tallinna-Saku liivamaardla puhul on oluline teemaplaneeringus seada tingimuseks, et uute karjäärade avamise eelduseks on olemasolevate mäeeraldiste reaalse korrastamine. Siinkohal on tegemist lisaks ka rohelise võrgustikuga. Looduslike alade osakaal on siin juba praegu aktiivseid mäeeraldisi arvesse võttes äärmiselt suur, kuigi nii maakonnaplaneering kui ka Saku valla ÜP seab tegelikult piiriks, et see ei tohi langeda alla 90%. Palusime hinnata, kuidas on jagunenud Tallinna-Saku liivamaardlas hetkel looduslike alade ja kaevandamisalade osakaal. Eelnevast tulenevalt on eelkõige rohelise võrgustiku toimise ja ka elanike puhkevõimaluste loomise tõttu vaja seada väga konkreetseid tingimused, et tööstuslik ja sisuliselt sisenemispiirangutega ala ajas üha ei suureneks vaid vanad mäeeraldised korrastatakse ja antakse tagasi ning alles seejärel hõivatakse uusi. Vastuseks saime järgmise selgituse:

Maakonnaplaneeringu tasandil ei ole võimalik määrata täpseid asukohapõhiseid meetmeid, kuna planeeringu lahenduses ei ole teada täpset kaevandamise auskohta, ala suurust, kaevandamise tehnoloogiat või viisi ega valitud korrastamissuunda. Teemaplaneeringu mõju rohevõrgustikule on maakonnaplaneeringu lahenduse täpsusastmes analüüsinud teemaplaneeringu alusuuring "Rohevõrgustiku uuring" ja selle tulemusel seatud tingimusi on arvestatud planeeringu lahenduse koostamisel.

Eelnevast tulenevalt jääb omakorda arusaamatuks, kuidas tagatakse uue suure riigi huviga ala (st Männiku 3) kaevandamise ohjamine. Peale teemaplaneeringu kehtestamist on kaevandajad suure tõenäosusega huvitatud kohesest kaevandamisest. Senine kaevandamislubade väljastamise praktika Tallinna-Saku liivamaardlas näitab, et rohelise võrgustiku toimimisele ei ole suurt rõhku pandud. Mäeeraldised on üksteise kõrval kinni ja reaalselt kaevandatakse suures ulatuses ja erinevate ettevõtete poolt. Nüüd on plaan hõivata uus ala maanteest läänes. Puuduvad selged tingimused selle ala kasutuselevõtu osas. Uute alade hõivamine peaks olema põhjendatud ainult äärmisel vajadusel ja kui reaalselt on ohus piirkondlik liiva varustuskindlus. Hetkel seda olukorda Tallinna-Saku maardlas ei ole ja seega ei peaks Männiku 3 ala riigi huviga alade hulgas olema või siis peaks olema väga selged tingimused, et see võetakse kasutusele ainult siis, kui varustuskindluse osas seda reaalselt vajatakse. Praegune teemaplaneering loob olukorra, kus on võimalik koheselt hõivata uus ala (st Männiku 3) ja halvendada nii kohalike elanike kui ka rohevõrgustiku olukorda. Saku vald on igal juhul sellise põhimõtte vastu.

Kõike eelnevat arvesse võttes esitab Saku Vallavolikogu oma otsuse:

1. Jätta kooskõlastamata Harju maakonnaplaneeringu maavarade teemaplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu eelpool toodud põhjustel. Eelkõige on Saku vald vastu Männiku 3 ala riigi huviga alade hulka arvamisele.
2. Otsuse peale on õigus esitada vaie Saku Vallavolikogule 30 päeva jooksul, arvates päevast, millal isik haldusaktist või toimingust teada sai või oleks pidanud teada saama, või kaebus Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustiku §-s 46 ettenähtud tähtajal.
3. Otsus jõustub teatavakstegemisest.

(allkirjastatud digitaalselt)

Eero Alamaa
vallavolikogu esimees

Seletuskiri

Saku Vallavolikogu otsuse „Harju maakonnaplaneeringu maavarade teemaplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu kooskõlastamata jätmine“ eelnõu juurde

Planeerimisseaduse § 65 lõige 1 sätestab, et maakonnaplaneering ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks käesoleva seaduse § 57 lõikes 1 nimetatud isikutele ja asutustele ning § 57 lõikes 2 nimetatud isikuid ja asutusi teavitatakse võimalusest avaldada maakonnaplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu kohta arvamust.

Vastavalt Saku Vallavolikogu 18.05.2017. a määruse nr 3 „Ehitus- ja planeerimisvaldkonna korraldamine“ § 2 punktile 6 on maakonnaplaneeringu kooskõlastamine vallavolikogu pädevuses.

Vallavalitsus teeb volikogule ettepaneku jätta kooskõlastamata Harju maakonna maavarade teemaplaneering ja KSH aruanne. Vallavalitsuse ettepanekud ja märkused sisalduvad volikogu otsuses.

Eelnõu oli arutlusel Saku Vallavolikogu keskkonna- ja arenduskomisjoni 02.10.2025 koosolekul, kus otsustati eelnõu heaks kiita ja suunata volikogu istungile.

Marti Rehema
vallavanem

Koostas: Maigi Tenisson, keskkonnaspetsialist